

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av undervisningen i
historia vid Älvstranden bildningscentrum 7–9
i Hagfors kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Älvstranden bildningscentrum 7-9 i Hagfors kommun

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i historia under våren 2015. Granskningen vid Älvstranden bildningscentrum 7-9 i Hagfors kommun ingår i detta projekt.

Älvstranden bildningscentrum 7-9 besöktes den 10-12 februari 2014. Ansvariga inspektörer har Lina Spjut och Eva Bergenlöv varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av undervisningen i historia genomförs i totalt 21 kommunala skolor och 7 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Älvstranden bildningscentrum 7-9 i Hagfors kommun

Älvstranden bildningscentrum 7-9 ligger i Hagfors som är huvudort i Hagfors kommun i nordöstra delen av Värmland. På skolan går 215 elever i årskurserna 7-9 fördelade på nio olika klasser. Älvstranden bildningscentrum 7-9 har en historielärare som även är förstelärare, men i dagsläget är inte tjänsten specifikt riktad mot utveckling gällande undervisning i historia. Förstelärartjänsterna är riktade mot allmändidaktiska förmågor och strukturer. Lärare som undervisar i historia ansvarar för sin planering och rektor gör verksamhetsbesök i undervisningen och håller sig även uppdaterad om lärarnas planeringar och undervisning via skolans digitala lärplattform.

73 procent av eleverna når lägst den kravnivå som ska uppnås på samtliga delprov på det nationella provet i historia 2014. Slutbetygen från 2014 har i

allmänhet höjts från 2013 och fler elever når de högre betygen, det vill säga A och B, antalet elever med betyget A har ökat med cirka 2,5 procentenheter och elever med betyget B har ökat med drygt 12 procentenheter. Andelen elever med betyget F motsvarade cirka 11 procent av det totala antalet elever 2014 och har ökat med cirka 2,5 procentenheter från året innan.

Resultat

I vilken utsträckning får eleverna skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att använda en historisk referensram?

Här bedöms om undervisningen innehåller historiska kunskaper som anspelar på uppfattningar om dåtiden – uppfattningar som delas av många och som man i olika sammanhang förväntas känna till. Vidare bedöms om undervisningen innehåller kunskaper om historiska sammanhang som har lett fram till nuet. Kunskaper om historiska sammanhang kan öka elevernas förståelse för att samhället förändras av en mängd olika orsaker och att det påverkar förutsättningarna för eleverna själva och för deras omgivning. Erfarenheter från hela världen måste ingå i den historiska referensramen. Här bedöms även om undervisningen ger en kronologisk överblick. En grundläggande förståelse för kronologin i olika skeenden är en förutsättning för att kunna resonera om orsaker till, och konsekvenser av, förändringar i samhället.

Vidare bedöms om eleverna får använda adekvata begrepp kring en historisk referensram. Slutligen bedöms också vilket stöd eleverna får i form av tydliga beskrivningar och förklaringar samt om eleverna får diskutera och reflektera kring en historisk referensram.

Kunskaper om historia och historiska sammanhang

Såväl inskickade planeringar, som intervjuer och lektionsbesök visar att undervisningen på Älvstranden bildningscentrum 7–9 har fokus på samband över tid i flera sammanhang. Lektionsobservationer och intervjuer med elever och lärare visar att undervisningen ger eleverna möjligheter att använda historiska kunskaper för att förstå sin egen tid och förhålla sig till framtiden genom att historiska händelser tydligt kopplas till andra historiska händelser, skeenden och processer, samt till nutid och till viss del även till framtid. Lärarintervjun visar att fokus i undervisningen är att få eleverna att förstå nutiden genom att lära sig om det förflutna, att eleverna behöver ha med sig vissa kunskaper för att förstå den värld de lever i. Undervisningens tyngdpunkt ligger på världskrigen, folkmord och varför förändringen blev så stor i och med den industriella revolutionen. Lärarintervjuerna visar att förståelsen av nuet är det centrala i historieundervisningen vid Älvstrandens bildningcentrum 7–9.

De inskickade planeringarna och även samtal med lärare visar att eleverna gör kopplingar mellan historiska händelser och dagens aktuella kriser och att de uttrycker undran över om ett tredje världskrig är i antågande. Arbeten relaterade till denna farhåga har därmed vävts in i undervisningen i historieämnet. Historieundervisningen utgår därför från dagens ukrainakris och använder historieämnet för att förklara händelsens uppkomst, bakgrund och olika perspektiv på konflikten för att förstå vad som sker. Dessa kunskaper används även för att samtala om eventuella kommande konsekvenser.

Kronologisk överblick

Granskningens genomgång av planeringar, samt lärarintervjuerna visar att undervisningen i historia på Älvstranden bildningscentrum 7–9 ger eleverna möjlighet till kronologisk överblick utifrån ett fokus på historia gällande kontinuitet och förändring över tid. Intervjuer med lärare och elever samt lektionsbesök ger många exempel på att elever utmanas till att dra paralleller mellan det förflutna och vår tid. Detta kan exemplifieras utifrån övningar om romer i ett historiskt perspektiv där elever fick läsa texter om tiggeriförbud och hur romer behandlades runt 1870 och idag, om att se samband mellan slavhandel förr och nu samt genom en jämförelse mellan irreguljära trupper i Vietnamkriget respektive den nutida konflikten i Ukraina. Även kopplingar mellan andra världskrigets slut, kalla kriget, Sovjetunionens fall, EU:s position och ukrainakrisen idag görs. Lärarna uppger också i intervjun att de låter eleverna ange tänkbara fortsättningar på de utvecklingslinjer som behandlas utifrån sina kunskaper om det förflutna.

Användning av historiska begrepp kopplat till historisk referensram

Lärarintervjuer och lektionsbesök visar att lärare lyfter fram och arbetar med många historiska begrepp. Begrepp som exempelvis kontinuitet och förändring, konflikt, orsak och konsekvens, samt mer tidsspecifika begrepp såsom exempelvis kalla kriget, nationalism, efterkrigstid och högkultur används och betonas i undervisningen.

Aktivt lärarstöd i form av tydliga beskrivningar och förklaringar kopplat till historisk referensram

De inskickade planeringarna samt arbetsmateriel på besökta lektioner visar på en tydlighet såväl gällande ämnesinnehåll, arbetsgång som kunskapskrav för eleverna. Under observerade lektioner går lärare runt bland eleverna vid enskilt- eller pararbete för att förklara, svara på frågor och känna in vad eleverna behöver stöd och hjälp med. De lektioner som observerades visar på elevaktiv hjälp, där läraren uppmuntrar eleverna genom frågeställningar och ber dem att tänka själva för att hitta svaren. Lektionsobservationerna och

intervjuer med lärare och elever visar också att undervisningen ger tydliga förklaringar till de begrepp som används, både muntligt och skriftligt.

Diskussion och reflektion kopplat till historisk referensram

En stor del av undervisningen vid Älvstranden bildningscentrum 7–9 genomförs via genomgångar, instruktioner, dialog med läraren och enskilt arbete eller arbete i par. Lite tid används till diskussioner eleverna emellan och/eller reflektion kopplat till historisk referensram och samband mellan olika tidsdimensioner samt vilken förmåga som undervisningen fokuserat på. Eleverna får diskutera samband över tid kopplat till historisk referensram med sig själva, ofta skriftligt eller i individuell muntlig dialog med läraren. Elev- och lärarintervjuer, samt lektionsobservationer visar att muntliga diskussioner i par eller grupp förekommer i låg omfattning.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna vid Älvstranden bildningscentrum 7–9 i ganska hög grad får skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att använda en historisk referensram. Eleverna får emellertid i ganska låg grad diskutera och reflektera kring historisk referensram och samband mellan olika tidsdimensioner.

I vilken utsträckning får eleverna skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap?

Här bedöms om undervisningen ger en orientering i källkritiska metoder och att eleverna får öva på att ställa frågor till och värdera historiska källor. Den övergripande frågan är hur vi kan veta något om det förflutna. Kursplanen pekar ut såväl skriftliga källor som arkeologiskt material, platser och levande människors berättelser som källor till historisk kunskap. Genom att eleverna får komma i kontakt med historiskt källmaterial kan ämnet bli levande för dem. När de tolkar och värderar källorna arbetar de dessutom som historiker och är med och skriver historia. Elevernas historiemedvetande utvecklas när de lär sig något om det förflutna, samtidigt som de får en insikt i vetenskapliga metoder och kan reflektera över hur deras tolkningar färgas av egna erfarenheter och värderingar. Här bedöms också om undervisningen ger eleverna möjlighet att genom källorna leva sig in i förhållanden och värderingar som rådde förr, det vill säga utveckla historisk empati och föra etiska resonemang om och ifrågasätta handlingar och värderingar under tidigare perioder i historien.

Vidare bedöms om eleverna får använda adekvata begrepp för att kritiskt granska, tolka och värdera källor. Slutligen bedöms också vilket stöd eleverna får i form av tydliga beskrivningar och förklaringar samt om eleverna får diskutera och reflektera kring hur de utifrån en kritisk granskning, tolkning och värdering av källor kan skapa historisk kunskap.

Orientering i källkritiska metoder

Granskningen visar att historiska källor används i undervisningen vid Älvstranden bildningscentrum 7–9. Lärarna uppger i intervjun att de efter att ha utvärderat resultaten på det nationella provet i historia lagt om sin undervisning så att den i mycket högre grad än tidigare behandlar historieämnets källkritiska metod. De uppger också att de valt att använda sig av källor med tillhörande övningar från gamla nationella prov. Planeringar, intervjuer och lektionsbesök visar exempel på källor och uppgifter om exempelvis Olof Palmes jultal 1972, olika syn på släppandet av atombomberna 1945, tiggeriförbud 1870 och 2015, samt om slavarnas situation under triangelhandeln på 1700-talet. De frågor som ställs till källtexterna är när de skrevs, varför de skrevs, vad som skiljer de olika texterna åt och vilken av källorna som har använts för att få fram en speciell, av läraren given slutsats. Exempelvis studerades ett antal källtexter och bilder som berörde triangelhandeln under 1700-talet. Läraren berättade att hen genom att ha läst dessa texter dragit slutsatsen att det på fartygen var trångt och att en del människor ansåg att slavarerna var handelsvaror. Elevuppgiften var att eleverna skulle titta på de givna källorna och berätta vilka av dessa källor läraren hade använt sig av för att dra dessa slutsatser.

Använda och tolka källor för att utveckla historisk empati

Arbetet med de källor som används vid undervisningen syftar i mångt och mycket till utveckling av historisk empati. Bland annat observerades exempel om romers situation i Europa från 1800-talet fram till idag. Eleverna fick möjlighet att se att skildringar av förtryck och rasism av romer och även se kontinuiteten i behandlingen av romer under 1900-talet, samt se hur en kontinuitet kan spåras över längre tid i källtexter från 1870 och från 2015 där tiggare och hjälp till tiggare förbjuds och föreslås förbjudas. Samtal i klassrummet uppkom då om hur romska tiggare i Sverige har det, var de bor, om barnen får gå i skolan och om varför rumänska romer hellre tigger i Sverige än bor kvar i Rumänien.

I lärarintervjun berättar lärare också om olika skriftliga uppgifter där elever får söka information om dåtid och nutid, ett exempel på en sådan uppgift är där elever fått intervjua en äldre släkting om hur det var förr. I elevintervjun framkommer att eleverna även vid arbetsområde Romarriket fått en uppgift där de skulle, utifrån en romersk soldats brev hem, tänka sig in i soldatens liv och situation, om varför soldaten skrev hem, varför denne skrev som den skrev och hur han kände sig.

Användning av historiska begrepp kopplat till att kritiskt granska, tolka och värdera källor

De begrepp som lärarna i intervjuer uppger sig använda, samt vad som observerades under lektionerna är begrepp som trovärdig, icke-trovärdig, ögonvittne, muntlig källa, berättad källa, skriven källa, vinklad källa, tolkning, påverkad, samt perspektiv. Eleverna får därigenom också argumentera kring olika källors trovärdighet och resonera kring olika källors användbarhet. Skolinspektionen såg dock inga exempel på att eleverna i undervisningen får föra källkritisk argumentation.

Aktivt lärarstöd i form av tydliga beskrivningar och förklaringar kopplat till att kritiskt granska, tolka och värdera källor

De planeringar och arbetsuppgifter som används i undervisningen är tydliga, strukturerade och har tydliga mål. Lärare går runt i klassrummet och stöttar och hjälper till. Lektionsobservationer och intervjuer med lärare och elever visar att lärarna inte gör tydligt för eleverna hur en historiker värderar och använder en historisk källa och vad som skiljer den historiska källkritiska metoden från den källkritik som bedrivs i andra ämnen, till exempel svenska eller samhällskunskap.

Diskussion och reflektion kopplat till att kritiskt granska, tolka och värdera källor

Lektionsobservationerna, samt lärarintervjuerna visar att undervisningen om källor och källkritik huvudsakligen sker genom helklassundervisning med påföljande enskilda arbetsuppgifter för eleverna. Få planerade par- eller gruppdiskussioner i syfte att kritiskt granska, tolka och värdera källor förekommer.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att arbetet med att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap görs i ganska hög grad. Eleverna får också arbeta med källanvändning för att nå historisk empati.

I vilken utsträckning får eleverna skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv?

Här bedöms om undervisningen ger eleverna möjligheter att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv. Vidare granskas om undervisningen innehåller moment kring hur historia kan användas för olika syften och förståelse för hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet. Historieskrivningen är inte neutral utan görs utifrån något syfte eller i ett specifikt sammanhang. Historia kan vara ett verktyg både för

enskilda individer och för grupper att formulera hur de vill uppfattas och vad de vill göra genom att berätta om det förflutna. Historia kan också användas för att skapa familjesammanhållning eller etablera identiteter baserade på till exempel klass, genus, etnicitet, generation eller nationell tillhörighet. Med kunskaper om detta får eleverna möjlighet att upptäcka och förstå när och hur historia används för att påverka människor i olika sammanhang.

Vidare bedöms om eleverna får använda adekvata begrepp för att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv. Slutligen bedöms också vilket stöd eleverna får i form av tydliga beskrivningar och förklaringar samt om eleverna får diskutera och reflektera kring hur de och andra använder historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv.

Hur spår av historien kan tolkas och hur historia kan användas för att skapa eller stärka gemenskaper och nationella identiteter

De inskickade planeringarna och de observerade lektionerna visar tillsammans på flera exempel på tolkningar av historia och hur historia kan användas för att stärka såväl gemenskaper som nationella identiteter. I planeringarna förekommer flera exempel på hur krig, konflikter, och andra historiska händelser har påverkat och påverkar de geografiska gränser vi idag har att förhålla oss till. Den observerade undervisningen visar också exempel på hur synen på atombombningarna av Japan 1945 varierade och varierar beroende på perspektiv. Eleverna fick läsa utdrag ur tal av den dåvarande amerikanske presidenten Harry S. Truman och den japanske kejsaren Hirohito, samt mer nutida textutdrag från analyserande artiklar och böcker. Uppgiften var att eleverna skulle se exempel på olika perspektiv utifrån den amerikanska argumentationen om att atombombernas syfte var att rädda liv, detta trots att atombomberna krävde så många japanska civila offer. I lektionsplaneringarna finns även exempel på ukrainsk och rysk nationalism idag, de nationalistiska rörelsernas framväxt, argumentation och syn på vilken nationstillhörighet olika delar av Ukraina bör ha utifrån olika nationalistiska argument baserade på olika tolkningar av historien.

Hur historia använts och används i samhället och i vardagslivet

Gällande historieanvändning i ett samhälleligt och vardagligt perspektiv förekommer under lektionsobservationerna exempel på uppgifter rörande orsaker till dagens ukrainakris. Där görs kopplingar till hur EU:s och Rysslands förhållande till varandra på grund av deras skilda syn på andra världskrigets slut, Kalla Krigets förlopp, Sovjetunionens fall och EU:s stärkta roll lett till en klyfta vari Ukraina har fått ett begränsat handlingsutrymme och en svår politisk situation. En situation där rysknationalistiska och ukrainsknationalistiska krafter strider om önskad nationstillhörighet för olika delar av Ukraina. Den

observerade undervisningen bjöd även på läsning och uppgifter rörande en aktuell text där den forne Sovjetledaren Michail Gorbatsjov varnar för nytt Kallt krig i och med Ukrainakrisen.

Vid en annan undervisningssituation fick eleverna arbeta med hur den tidigare svenske statsministern Olof Palme i sitt jultal från 1972 valde ut och använde flera historiska händelser och platser för att visa på hur ohyggligt han ansåg att de amerikanska bombningarna i Hanoi 1972 var.

Användning av historiska begrepp kopplat till användning av historia

Vid de observerade undervisningstillfällena återkom begreppet nationalism vid ett flertal tillfällen och i flera sammanhang. Under besöket behandlades andra världskriget, romers situation de senaste 150 åren, kalla kriget, Vietnamkriget och ukrainakrisen. Inom dessa arbetsområden samtalades det också om perspektiv på händelseförloppet. Lektionsplaneringarna och arbetsuppgifterna till undervisningsområdena tar upp fler begrepp såsom ideologiska motiv, identitetshandlingar, minoriteter, historieanvändning och värdering.

Vid lärarintervjuerna betonade lärarna att ett viktigt begrepp inom historia är identitet. Detta utifrån argument att en elev kan upptäcka och bli medveten om sin identitet genom historieundervisningens innehåll. Lärarna säger att eleverna genom att vara medvetena och förtrogna med sin identitet är det lättare att agera utifrån sina ståndpunkter för att påverka framtiden.

Aktivt lärarstöd i form av tydliga beskrivningar och förklaringar kopplat till användning av historia

De planeringar som Skolinspektionen tagit del av är tydliga gällande historieanvändning. Exempelvis är uppgiften om Olof Palmes jultal, vilken är hämtad från Skolverkets bedömningsportal, en arbetsuppgift direkt riktad mot historieanvändning med tydliga och adekvata instruktioner om hur uppgiften ska utföras för att uppnå historieanvändning. Under arbetet med de olika arbetsområdena kopplade till historieanvändning går läraren runt bland eleverna och stöttar och hjälper eleverna med hur de ska tänka för att träna förmågan. Efter att eleverna lämnat in sina tolkningar läste läraren, kommenterade och återlämnade dem till eleverna med uppmaning om att vidareutveckla delar och tänka ett varv till och sedan lämna in dem igen.

Diskussion och reflektion kopplat till användning av historia

Den dominerande undervisningsmetoden vid Älvstranden bildningscentrum 7-9 är genomgångar och instruktioner av läraren, viss helklassdialog mellan undervisningsgrupp och lärare, samt enskilt arbete eller arbete i par. Vid lektionsobservationerna sågs exempel på hur elever reflekterar och samtalar kring sin egen användning av historia utifrån resonemang om huruvida vi lär

oss av historien och om det är önskvärt att lära av historien. Någon mer organiserad diskussion angående historieanvändning förekommer inte. Såväl elev- och lärarintervjuer, samt lektionsobservationer visar att diskussioner gällande historieanvändning förekommer i mycket liten grad.

Eleverna får däremot enskilt reflektera över uppgifterna, samt redovisa sina resonemang och lösningar skriftligt eller muntligt. Dock används inte alltid samma metod gällande reflektion över förmågan i sig och elevernas träning i den aktuella förmågan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att undervisningen vid Älvstranden bildningscentrum 7–9 i hög grad låter eleverna skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv.

Allmändidaktik

En framgångsrik undervisning som leder till att eleverna når goda studieresultat kan inte beskrivas i endimensionella termer. Det är kvaliteten i lärarens kombinerade kunskaper, förmågor och handlingar i varje unik undervisningssituation som skapar förutsättningar för elevers lärande och kunskapsutveckling. Utifrån forskningsöversikten Utmärkt undervisning¹ går det dock att peka ut några specifika kompetenser hos läraren som visat sig ha stor betydelse.

Lektionsobservationer och intervjuer med lärare och elever visar att lärare och elever bemöter varandra med respekt och vänlighet. Undervisningen i historia präglas av tydlig struktur, något som också, enligt rektor och lärare, varit ett utvecklingsmål för hela skolan under året. Av inskickat underlag samt lektionsobservationer framgår att lärarna är tydliga i sina planeringar, i sitt bemötande av eleverna och i sin undervisning.

Den observerade undervisningen och lärarintervjuerna visar att lärarna uttrycker positiva förväntningar på elevernas förmåga och uppgifterna är ofta utan tak, där eleverna kan få tänka fritt, skapa samband över tid och dra nytta av egna erfarenheter av tidigare arbetsområden och kunskaper. Lärare anknyter ofta till aktuella samhällsfrågor och livet utanför skolan. Lektionsobservationer och intervjuer med elever och lärare visar dock att eleverna i låg grad får möjligheter att reflektera över det egna lärandet, de ämnes specifika frågorna och kunskapskraven.

¹ Håkansson, Jan & Sundberg, Daniel (2012). *Utmärkt undervisning: framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. 1. utg. Stockholm: Natur & Kultur

Syfte och frågeställningar

Flera historiedidaktiska studier pekar på att det finns brister i undervisningen och i elevernas färdigheter när det gäller att skapa sammanhang mellan tidsdimensionerna dåtid, nutid och framtid när de olika förmågorna i ämnet historia behandlas. Detta är en viktig aspekt av det som handlar om historieämnets syfte – att utveckla elevernas historiemedvetande, och därför en central kvalitetsaspekt av undervisning i historia i grundskolan. Granskningens syfte är med bakgrund i detta att granska om undervisningen i historia i grundskolan utformas så att eleverna får möjlighet att skapa förmågespecifika samband mellan tidsdimensioner, det vill säga knyta samman olika tidsdimensioner, till exempel dåtid till nutid och framtid, när de använder en historisk referensram, arbetar med källor, reflekterar över historieanvändning och använder historiska begrepp.

För att uppfylla syftet ska följande frågeställningar besvaras:

1. Innehåller undervisningen moment och uppgifter där eleverna får skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom att:

- a) använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer?
- b) kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap?
- c) reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv?
- d) använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används?

2. Får eleverna stöd i historieundervisningen generellt, och i synnerhet för att skapa samband mellan olika tidsdimensioner, genom att de får:

- a) ett aktivt lärarstöd i form av tydliga beskrivningar och förklaringar?
- b) diskutera och reflektera?

Frågeställning 1a–1d fokuserar på *vad* historieundervisningen innehåller, och bygger på kursplanens uppfattning om att de fyra förmågorna historisk referensram, källhantering, historieanvändning och historiska begrepp tillsammans utvecklar elevernas historiemedvetande.

Frågeställningarna 2a–2b fokuserar på *hur* historieundervisningen genomförs och knyter an till Skolinspektionens modell för undervisningsgranskning. Fråga 2a tar fasta på om läraren är tydlig och konkret när det gäller att beskriva och förklara olika saker för eleverna, i synnerhet vad det innebär att knyta ihop olika tidsperioder genom förmågorna. Fråga 2b tar fasta på om eleverna får ge

uttryck för och utbyta tankar och resonemang – enskilt eller i grupp med andra elever och läraren. Det ska framhållas att frågorna 2a och 2b även avser historieundervisningen generellt, det vill säga även i de fall eleverna *inte* får skapa tidssamband genom förmågorna.

Metod och material

I Skolinspektionens modell för granskning av undervisning ingår olika data-insamlingsmetoder: intervjuer, dokumentstudier, statistik, observationer och enkäter. De underlag som samlats in inför och under Skolinspektionens besök på skolan analyseras sedan av de inspektörer som genomfört besöket varpå dessa redovisar sina bedömningar av i vilken grad undervisningen i historia lever upp till kursplanens krav i ett beslut och i denna rapport.

Rapporten är disponerad utifrån de tre inledande ämnesspecifika förmågor som beskrivs kursplanen. Förmågan att använda adekvata begrepp i relation till de tre inledande förmågorna behandlas i respektive delavsnitt. För att eleverna ska kunna utveckla en historisk referensram och förståelse för hur historia skapas och används behöver de tillgång till ett ämnesspråk. Begreppen är verktyg som kan användas genomgående i all undervisning och bidra till fördjupad förståelse för ämnets centrala frågeställningar. I kursplanen finns två typer av begrepp, *tidsrelaterade begrepp* som knyter an till epoker eller specifika tidsperioder och *övergripande begrepp* som fungerar som analysverktyg genom att de belyser grundläggande historiska frågeställningar som är relevanta för de tidsperioder man studerar.